

รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

A Model for Enhancing Innovative Leadership of School Administrators Under BuengKan Primary Educational Service Area Office

บุญญพัฒน์ สิงห์จรรย์¹ วาโร เฟิงสวัสดิ์² อภิสิทธิ์ สมศรีสุข²
Email: somsin1306@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ การดำเนินการวิจัยโดยการศึกษานวนคดี ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระดับองค์กร และปัจจัยการใช้เทคโนโลยี 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยการทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม และการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม 3) องค์ประกอบกระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นวางแผนการเสริมสร้างผู้นำเชิงนวัตกรรม ขั้นดำเนินการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ขั้นการตรวจสอบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และขั้นการปรับปรุงการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และ 4) องค์ประกอบประสิทธิผล ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และนักเรียนมีทัศนคติทางบวก

คำสำคัญ: การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

Abstract

This study aimed to develop an innovative leadership development model for educational institution administrators under the BuengKan Primary Educational Service Area Office. The research conduction comprised of the study of concepts, theories and the synthesis of related studies, and interviewing for opinions from 5 experts who were selected using purposive sampling. The instrument used in data collection was a questionnaire.

The research results showed that the innovative leadership development model for educational institution administrators under the BuengKan Primary Educational Service Area Office obtained 4 components: 1) factors affecting the development of innovative leadership among school administrators, included personal factors, organizational factors and technological factors, 2) Innovative leadership components of school administrators, included innovative teamwork, innovative thinking skills, Innovative vision and innovative organization atmosphere, 3) process of innovative leadership development for school administrators consisted of innovative leadership development planning, innovative leadership development implementation, innovative leadership development validation and innovative leadership development improvement, and 4) effectiveness of innovative leadership development for school administrators, included potential of the school administrators, teachers' satisfaction of operational performance, learning achievement, and students' positive attitudes.

Keywords: enhancing innovative leadership, leadership, innovative leadership

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ความเป็นมาของปัญหา

การพัฒนาประชากรวัยเรียนทุกคนทุกช่วงวัยตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้เป็นคนที่มีความรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสม สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า จำเป็นต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถก้าวกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูและบุคลากรทางการศึกษานับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตระหนักถึงความสำคัญในอาชีพหน้าที่ของตน โดยครูต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง และเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมและจริยธรรม พัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียน เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “Coach” หรือ ผู้อำนวยการการเรียนรู้ทำหน้าที่กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจและแนะนำวิธีเรียนรู้วิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนและมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563: 40)

การบริหารในยุคโลกาภิวัตน์จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจึงจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ การที่จะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่ดี ซึ่งลักษณะผู้นำที่ดีมีหลายประการ ได้แก่ 1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ผู้ร่วมงานเข้าใจและปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จ สามารถทำงานร่วมกันได้ผลดี สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ 2) การมีเหตุผลและอุดมการณ์กว้างไกล 3) การมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ยุติธรรม 4) การมีความอดทน อดกลั้น กล้าเผชิญต่อเหตุการณ์ 5) การมีไหวพริบ ใจกว้าง มีหลักธรรมประจำใจ 6) การตัดสินใจอย่างรอบคอบถูกต้องทันเวลา 7) การรู้จักใช้ขีดความสามารถขององค์กรและบุคคล 8) การมีความสามารถในการใช้ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงและ 9) การมีบุคลิกภาพที่ดี เป็นต้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกคนในองค์กรสามารถสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนทุกคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรสามารถใช้ศิลป์และกระบวนการของเครื่องมืออิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และสามารถทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดศรัทธา มีความเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ตลอดทั้งสามารถสร้างสภาวะแวดล้อมสนับสนุนให้ร่วมมือกันสร้างประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ (ธีระ รุญเจริญ, 2556: 163)

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และการเป็นไทยแลนด์ 4.0 ทำให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และยังส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษาต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขัน จึงจำเป็นต้องพร้อมรับความท้าทายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านกำลังคน ความรู้ สมรรถนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดสร้างสรรค์ที่ทำให้เกิดนวัตกรรม ซึ่งการขับเคลื่อนสู่การเป็นนวัตกรรมให้สำเร็จนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) เป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ อรอนงค์ โรจน์วิวัฒน์บุณย์ (2553: 179) ได้ให้ความหมายของผู้นำเชิงนวัตกรรมไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง คุณลักษณะของผู้นำที่ใช้พลังคุณลักษณะของตนเองในด้านสมรรถนะ บุคลิกภาพ บทบาท และลักษณะทางสังคมขับเคลื่อนให้บุคลากรสามารถสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กร โดยผู้นำส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรมให้มีความก้าวหน้าให้ทันกับกระแสการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกระตือรือร้น กล้าเปลี่ยนแปลงองค์กรในการพัฒนานวัตกรรม เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (ภิรญา สายศิริสุข, 2561: 2)

จากการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบ 8 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอโซ่พิสัย อำเภอปากคาด อำเภอพรเจริญ อำเภอศรีวิไล อำเภอบุ่งคล้า และ อำเภอบึงโขงหลง มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 211 โรงเรียน ในด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบวัดความรู้พื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ ทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2563) ซึ่งแสดงว่าคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจ โดยเฉพาะในเรื่องของความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร นอกจากนี้การคิดวิเคราะห์และการมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนอาจมีสาเหตุจากด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาการศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนด อาศัยกระบวนการสำคัญ คือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่องสอดคล้องควบคู่กันไป

ปัจจุบันผู้บริหารมีทักษะภาวะผู้นำในทุกๆ ด้าน แต่ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารยังไม่ปรากฏเป็นที่ประจักษ์มากนัก เนื่องจากปัญหาในระดับบุคคลแล้ว ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนมุมมอง ทักษะคิด รู้จักเปิดใจกว้าง ไม่ยึดติดกับความคิดหรือความรู้ เดิม ๆ ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงผู้นำเชิงนวัตกรรมครั้งยิ่งใหญ่ เป็นการเริ่มต้นสู่การเปิดรับสิ่งใหม่ที่ไม่มียึดติดที่คิดขึ้นในใจ จึงจำเป็นต้องอย่างยั้งที่ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำ (Leadership) มากกว่าที่จะใช้การจัดการ (Management) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การเป็นผู้นำประสบความสำเร็จ (จุฬาทิพย์ ชนะเคน, 2559: 3)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การที่จะพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและตอบรับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสของโลกในยุคปัจจุบันได้อย่างมีคุณภาพนั้น ผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพราะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่เพื่อได้นวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ผู้นำที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาและเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง ดังนั้น จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม แม้ว่าความสำเร็จในการบริหารงานจะเป็นผลมาจากตัวแปรร่วมหลายประการ แต่ภาวะผู้นำจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานเพราะในความเป็นจริงแล้วไม่มีสิ่งใดหรือใครที่จะบังคับคนให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถอย่างเต็มใจได้นอกจากตัวของเขาเอง (ฐิตินันท์ นันทะศรี, 2563: 5)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีระบบเป็นหลักในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังเคราะห์ทัศนะและผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์ (2553), ขวัญชนก โตนาค (2556), จุฬาทิพย์ ชนะเคน (2559), กุลชลี จงเจริญ (2561), อรพิน อิมรัตน์ (2561)

1.2 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังเคราะห์ทัศนะและผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ เวียงวิวรรธน์ ทำทูล (2557), ทินกร บัวชู (2559), จิราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560), ปวีณา กันถิ่น (2560), พีรณย์ จัตุรัส (2561), ภิญญา สายศิริสุข (2561), สุรกิจ สุวรรณเกษม (2561), ฐิตินันท์ นันทะศรี (2563)

1.3 กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังเคราะห์ทัศนะและผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ วีรศักดิ์ มุงคุณ (2557), อรอุมา รอดแย้ม (2557), พิทักษ์ ทิพย์วารี (2558), อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์ (2559), มานะจิต วรสุข (2562), ปาริฉัตร พรสุวรรณ (2562)

1.4 ประสิทธิภาพภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังเคราะห์ทัศนะและผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ เสาวภาคย์ ณ ร้อยเอ็ด (2552), สุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556), จิราพร หมวดเพชร (2558), พัฒนวงศ์ ดอกไม้ (2560), จิราวรรณ แซ่ย่อง (2561), มานะจิต วรสุข (2562)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นชนิดเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 คน พิจารณาเกี่ยวกับร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

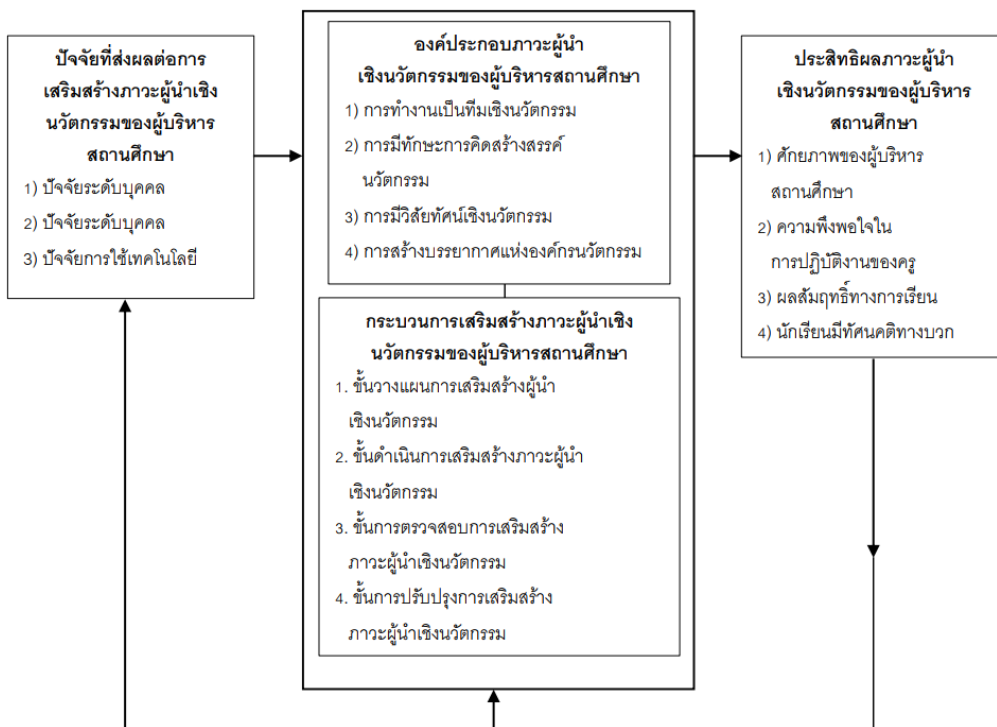
ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขอหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณารูปแบบ และส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ด้วยตนเองและขอรับคืน รวมผลการตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาคำนวณโดยกำหนดการให้คะแนน คือ ถ้าประเด็นคำถามนั้นเห็นด้วยให้ 1 แต่ถ้า ประเด็นคำถามนั้นไม่เห็นด้วยให้ 0 และประเด็นคำถามในแต่ละประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วย ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าเป็น ประเด็นคำถามที่มีความเหมาะสม

ผลการวิจัย

รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วยกับรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัจจัยที่ส่งต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) ปัจจัยระดับ บุคคล (2) ปัจจัยระดับองค์กร (3) ปัจจัยการใช้เทคโนโลยี 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม (2) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (3) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม และ (4) การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม 3) กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) ขั้นตอนแผนการเสริมสร้างผู้นำเชิงนวัตกรรม (2) ขั้นตอนดำเนินการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (3) ขั้นตอนการตรวจสอบการ เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และ (4) ขั้นตอนการปรับปรุงการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 4) ประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) ศักยภาพของ ผู้บริหารสถานศึกษา (2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (4) นักเรียนมีทัศนคติทางบวก ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ

อภิปรายผล

รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระดับองค์กร และปัจจัยการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นสภาวะที่เอื้อให้การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นทักษะการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในทางสร้างสรรค์ กล่าวคือ กล้าคิด กล้าทำ มีการจัดโครงสร้างภายในองค์กรที่ดี และมีความรู้ ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กุลชลี จงเจริญ (2561) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาว่า เป็นสิ่งที่ช่วยให้การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มี 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยระดับบุคคล (2) ปัจจัยระดับองค์กร (3) ปัจจัยการใช้เทคโนโลยี

2. องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในกรณีวิจัยครั้งนี้พบว่าสภาวะที่เอื้อให้การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม (2) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (3) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม และ (4) การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีกระบวนการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาที่แปลกใหม่ที่จะนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม กำหนดทิศทาง และเป้าหมายของสถานศึกษา มุ่งเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การสร้างนวัตกรรม และต้องทำงานอย่างทุ่มเทด้วยความเต็มใจ และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานร่วมกัน จะทำให้การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เวียงวิวรรณ์ ทำทูล (2557) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มี ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) การคิดสร้างสรรค์ 3) การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 4) บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม

3. กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการดำเนินงานมุ่งเน้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ อันเนื่องมาจากกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) ขั้นตอนวางแผนการเสริมสร้างผู้นำเชิงนวัตกรรม (2) ขั้นตอนดำเนินการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (3) ขั้นตอนตรวจสอบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และ (4) ขั้นตอนปรับปรุงการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ ทิพย์วารี (2558) ได้กล่าวถึงการพัฒนาระบบภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนา 2) ขั้นตอนหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนา 3) ขั้นตอนการพัฒนามาผ่านช่องทางสื่อสารในห้องเรียนออนไลน์บนเครือข่ายสังคมเสมือนและห้องเรียนปกติ 4) ขั้นนำไปใช้ 5) ขั้นตอนประเมินผลการพัฒนา

4. ประสิทธิภาพภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และนักเรียนมีทัศนคติทางบวก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นนักพัฒนา ริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ มีความมุ่งมั่น ทุ่มเท รับผิดชอบในงาน ดำเนินการบริหารจัดการคุณภาพการเรียนการสอน ให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักพัฒนาตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่าประสิทธิผลภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) คุณลักษณะของผู้เรียน 3) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 4) ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาโรงเรียน 5) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 3) กระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และ 4) ประสิทธิภาพภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปเป็นรูปแบบในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จ
2. ครูควรนำผลการวิจัยไปเป็นรูปแบบในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนทั้งด้านพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเพื่อประเมินรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี จงเจริญ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. ในเอกสารประกอบการสอนประมวลสาระชุดวิชา นวัตกรรมการบริหาร การศึกษาและภาวะผู้นำ หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิราพร หมวดเพชร. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัด สงขลา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- จุฑาทิพย์ ชนะเคน. (2559). การศึกษาคูณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จิราวรรณ เชงยอง. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฐิตินันท์ นันทะศรี. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทินกร บัวชู. (2559). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ พย.ม. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ (2556). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมิน ภายนอกกรอบ 3. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง
- ปวีณา กันลิน. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 5. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. ศษ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปาริฉัตร พงสุวรรณ. (2562). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.
- พิทักษ์ ทิพย์วารี. (2558). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พัฒน์วงศ์ ดอกไม้. (2560). อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร การจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พีรตน์ย จัตูรัส. (2561). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภิญญา สายศิริสุข. (2561). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมภาคี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มานะจิต วรสุข. (2562). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนก ศึกษาธิการและกีฬา นครโกสอนพมวิหาร แขวงสะหวันนะเขตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

- เวียงวิวรรณ ทำทูล. (2557). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. บัณฑิตวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการโรงเรียนก่อนประถมศึกษาเอกชนในจังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน: พหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสาวภาคย์ ณ ร้อยเอ็ด. (2552). ประสิทธิภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ระหว่างโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติ ในช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2563). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2563 OBEC'S POLICY 2020. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, (2563). รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปี การศึกษา 2562. บึงกาฬ: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
- อรอนงค์ โรจน์วิวัฒนบุลย์. (2553). การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม. วิทยานิพนธ์. พร.ด. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- อรอุมา รอดแย้ม. (2557).การทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพในระบบพีดีซีเอ (PDCA) ของผู้บริหารและครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- อนุสรรา สุวรรณวงศ์. (2559). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership). <<https://www.truepllookpanya.com/knowledge/content/52233/-edu-teaartedu-teaart-teaartdir->>
- อรพิน อัมรัตน์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.